

ՅՈՒՐՈՒՄԵՆ

ԵՉԴՆՈՅՄԵՆ

1911 թ.

2 25

Հանգանակի փոփոխում

Երևան

29418

Յանվարի 1911 թ. 11 թիվ 24 համարի մասին
Ք. 11. 1911-13 թ. ը. շ. շ.

ა. ჯ.

ს ა ლ ე მ ს ი კ ო ნ ო მ ო მ ა ს ა ლ ა

(შეკრებილი ეპისკოპოზ კირიონის მიერ).

ა

აბალე? — აბა? [ქონლისა.
 აბარება — საშენებლად აუყვანა სა-
 აბდა-უბდა რაშვა უთავბოლოდ.
 აბნევა ნემსის აკება.
 აბოეტი უეეეი.
 აბრაგანი დახეთქება.
 აბრუ სახელი, ნდაბა.
 აგანგალა საუმაწვილო თამაშო-
 ბაა. დედას ამოიჩევენ, რა-
 მელიც ქაშით უჩვენებს ცხ-
 ველის, ან ფრინველის ზომას.
 ვინც გამოიციანს ქაშით გა-
 მოუდგება სხვებს.
 ადესა უურძენია იზაბელა.
 ადიდებსი ადიდებს სუფი ჩემის
 თქმა (საგ. წიგნი).
 ადრაბავი ფანჯარა.
 ავარა უბინა, მოხეტიალე.
 ავტოკეფალია თვით-მოთავე, და-
 მოუკიდებელი ეპკელისა.
 აზართიანება წაქეზება, ავანსება.
 აზგამო ძაღლის გაგდება შინიდან.
 აათათა ძაღლის გაგდება.
 აათათება აკვანში მწოდვარე ბავ-
 შვისთვის ხელების ახსნა.

ათეული
ათეშგაშა საცეცხლე, მანგალი.
 აინინა კერძი ქართულთა, რომე-
 ლი აღმართა მეფემ საუმარგ-
 მს (ქარ. ცხ. I, გვ. 33).
 აკიდო მოჭრილი ტოტი ვაზისა
 ორ მტევნიანი.
 აკონვა კონათ შეკვრა.
 ალა-ალა
 ალალი ეტევიან ბავშვს, რომე-
 საც ლუკმა დაადგება უელზედ.
 ალალი აღი, რომელიც ბავშვებს
 იტაცებდა. [დაწვა.
 ალანძვა წვადის შეტრუსა, აღით
 ალაწოდა მდალი, ტანწვრილი.
ალახი დადმართში ურმის შესამ-
 გრებელი.
 ალეში ანარჩევი ხილი.
 ალერსი ჰერანგის ამხანაგი.
 ალთა-ბალთა უთავბოლოთ და-
 ზარაკი.
 ალილო შობის დამის მიღაცვა,
 საღხური ჭიმი. [რე.
 ალჩუ სათამაშო კაჭის მეფთხე მსა-
 ალხანა
 ამალიკი ქართული ებრაელები
 უწოდებენ სომხებს.

ა. ჯ. ა.

ამირანი ზღაპრული გმირი, რომელიც მიმჭვალულის კავკასიონის კლდეზედ.

ამლაკი ჭრელი ცხენი.

ამოთაქვა ამოვარდნა, ამოწვევტა.

ამოქაქანება სულის მობრუნება, დასვენება.

ამოყაჭვა ამოღება ჯიბიდან ანა ანა.

ანდრიაული შავი უურძენია.

ანამ მისათვლელი: სუთანამ, ექვსანამ, ათანამ და სს.

ანანი არ არის.

ანგალი გასწორ-გასწორ მოსიარულე, თავქეიფა.

აოდვა სინესტისაგან უნის გაშუშვა, გაშავება.

აპაპაპა არ იქნება, არ შეიძლება.

აპა, აპაში წასვლა გასეირნება, სტუმრად წასვლა.

აპანტალა აზრილის მონაგები, სიტუვა გადაკვრით -- ნაბიჭვარი. აზრილი -- აპანტალა.

აპლაკვა ფეხების აშვერა.

არჟანი (არაჟანი) რძე რომ მოიგდებს თეთრად ნაღების მოხდის შემდეგ.

არმაზი ქართველთა კერზი, აღმართული მეფე ფარნაოზისაგან, რომელიც იყო სზილენძისა; ეცვა ჯაჭვი ოქროსი და თავზედ ეხურა ჩაფხუტი ოქროსი, სამხრენი და თვალი იფე-

ნენ ზურმუსტის და ბივრტის და ხელში ეხურა ხმალი ელვარე და ბრწინვალე (ქართ. ცხ. ნ. I, გვ. 32, 74).

არტახი ბავშვს რომ აგვანში ჩაწვევენ გადაუჭერენ ხოლმე.

ასკიკუკუ სტუნვით თამაშობა, სირბილი.

ასომთავრული მსხვილი საეკლე-სიო ანბანი.

ასფერულა (Asperula) მტენარკა.

Асперула см. Энци. Слов.

ატენური უურძენია.

ატორლიალება ადევნება.

ატუ ძაღლის დასევა.

აფხაზური ცეკვაობა; მწვადი.

აფხატება აცოცება კლდეზედ, გედელზედ.

ალუ ბავშვებს ეუბნებიან ალერსით.

აყალო უვითელი მიწა.

აყლაყულა მაღალი კაცი.

აშენება ურმისა ურმის გაკეთება.

აჩია ვირი.

აჩუა ცხენი.

ახში მანტ.

ბ

ბაბა ზური.

ბადრი ძმას ზღაპრული ფარამანისა და უსუფისა. [გელია.

ბათლახი, ყარაბათლახი ფრინ-

ბათქაში არეულ ქვიშა-კირით გამოაქვს.

ბაიბანა სოფლის განაშირა ადგი-
ბაკაკა ბატკანი. [ლი.]

ბალლი ბავშვი.

ბანდალი აქა-იქ მივლა-მოვლა.

ბანდუში ბოძზედ დასადები ხის
ნაჭერი სიმადლის მოსამატე-
ბლად.

ბარდაბარ, ბარიბარში ქვით,
სწორ და სწორ.

ბარდა მცენარე ცულის ზირას მ-
გვარი.

ბარდი დიჭ-სე-ბაღახნარია.

ბარდი კივინი თხათა.

ბარტყუნი ფეხებით ბრახუნი.

ბასმა ბრძანების ქადაღდი.

ბასილა სახალწლოდ გამოცნობი-
ლა კაცის სახე (ფიგურა).

ბატიბუტი დახალული სიმინდი.

ბატუა დიდიდედა.

ბაუა ბავშვი.

ბალარა მცირე ტყე.

ბალდადი სამშობლო, მშვენიერა
გაშლილი ადგილი ჭერ-წელით
შემკული.

ბალდადი აბრეშუმის თავის მო-
სახვევი.

ბაუბაუ დევი ცხრა-თავიანი დევი.

ბაყილო გადასარგავი ზატარა ხე-
ხილი.

ბაშაგი უფლებს დარბთა დარჩე-
ნილ თავთავების შეკრების
მოძვის შემდეგ.

ბაჩანა

ბაჩაჩა, ბაჩუა დაბალი ტანის სა-
ქნელი. [ნაჭერი.]

ბაცანკალი თავ-ქვეშ დასადები ხის
ბაწარი აილო—როდესაც მილი-
დან გაბმულად არაუი დაიწ-
ებს დენას.

ბაჯაჯლანა მამისი, უსახური, და-
ბალი ტანისა.

ბაჯუჯა ფეხებზედ ბუმბულ გა-
მოსული ქათამი.

ბელი-ბელი ბეგრი.

ბერთხილა ხე, რომელიც ისხამს
თხილისავით ნაყოფს.

ბერიკობა უფელიერში გადაცემენ
სწავდასწავ ცხრეულების ტყა-
ვებს და თამაშობენ.

ბერკეტი დიდი კეტი.

ბერყენა გარეული ზანტის გვარია.

ბექი კერზი, გაუტყნარი, შეუზღვა-
ბეჩავი საბრადო, საწყალი. [რი.]

ბეცი ახლოს კარკად ვერ მხედვე-
ბეწეწინა ერთი ბეწო. [ლი.]

ბენრეკი დაბერებული, ძალა-გამო-
ლეული.

ბეჯითი მუყაითი, მოცადინე.

ბითუმი როდესაც ხანი არა აქვს
გაფიცრულს, ან კედელს —
კარფანჯარა (ერთი კედელი), ან
ერთიანათ გაღესილი.

ბიკონი კვარი.

ბირკი, ბირკა მცენარის ეკლანის
ბუძუნძლო, ტანისამოსს რომ
ეკრობა.

ბლანდვა საშირისა და სარხულის ერთად აბლანდვა შესაკერად.

ბლითი კვერი თეთრი ხურისა, ბლონდი ლეჩხაქი. [БУСЛИКЪ.

ბობოლა ერდამი ჩამოკიდებული ნაცრით ამსილი ჰატარა ჰარკი, რომელსაც შვიდი ფთა ურტვია და დიდმარხვის კვირებში თითო-თითოს გამოსდრობენ ხელში.

ბობოლა დიდი ვინე. [დებს.

ბოგინება ცხოვრება, ფენის მოკობოლოთრია ბზე-თივის საზიდი მთის ურემი.

ბორანი წყალხედ გადასასვლელი გადაბმული ხავები.

ბორძიკი ცხენის სიარულის ნაკლულევანება.

ბოჩი ქარაველთა კერძი.

ბოხი სქელი ხმა.

ბოჯგი დაბალი ბოძი.

ბრაგვანი ძირს დატემა.

ბრელო ბუჩო, თავას რომ სცვივა.

ბუა, ბუაი ამ სიტყვებით ბავშვებს აშინებენ.

ბუგანი ადგილი, სადაც საქონელი ერთად დაეკრება ხელში.

ბუღნა-ბუღნა ჭგუფ-ჭგუფი.

ბუერი თეთრი ურძენია

ბუზულაკი ბზიკი.

ბუთქი გადაკაფილ ხეხედ ამოსული ტოტები.

ბუქნაქოტი ჰატარა ჭოტი.

ბულაყი ჰატარა წყარო.

ბულბულა ევაგილია, მთაში იცის.

ბუნთურქნი აწინდელი დიდოკლები (ვახუშტ. გეოგრ. გვ. 326).

ბურაო ხის გასხვრეტი, ან ჰრობკის ამოსადრობი.

ბურაო სტაქანი დიდი სტაქანი.

ბურახი სიმინდისგან ანუ ქერისგან გამოსხილი სასმელი.

ბურსა თფლიანი ხისლი.

ბურქოიანი ღოში შუაგულში გაფუჭებული, დამზალი.

ბუტყუნა ცხვირში მოლანარაკე

ბუყბუყი მუცელში ხმაურობა, მცირე ჭვრემა.

ბუჩო ჩაღბული.

ბუძუნძლო ხესვის ანუ კიტრის გული, რომელშიაც ახვევია თესლი.

ბლინძვა თავის მოტანა, ამრესა.

ბლლაძა ჩავიტანე სისწრაფით ჩაველი.

ბ

გაბნევა ნემსისა ნემსის გაურა, გამაგრება.

გაგა ძაღლის გარეთ გაგდება.

გაგანი ხმაურობა.

გადაბირება თავის მხარესედ გადაბუგვა გადაწვა. [დაევანა.

გადალოცვა ქორწილში ან ქელეხში ფულით შეწევნა.

გადამცნილი გადაგვარებული.

გაღაფუჩეჩება უგულისუერთ წა-
კითხვა, ფურცლების გადაშლა.
გაღალრძობილი დრას გადასუ-
ლი, დასნეულებული.
გადაყლურწვა გადაკვრა.
გადაშვლება გადახდევინება, თა-
ვიდან ქუდის ანდა.
გადაშხურლება მათრახით ან სხ-
ხრით გადაკვრა.
გადაჭერა მათრახით ან სხხრით
გადაკვრა.
გადახუნვა გადაკვრა, დაღეჭვა.
გაღღვრინული ცხვირ - გაჭეულე-
ტილი, ნესტოებ განიერი
ცხვირი.
გავარვარებული ძალზედ გახუ-
რებული თანე.
გაზვა, დაგაზვა დაგაწვრა, ნა-
ღირთ ნაკბენი.
გათავნიერება თავნისა და მოგე-
ბის გათანასწორება.
გათეთრება საქმისა გაკეთება,
გაჩანჩვას.
გათვლა, გაითვალა თავისი გა-
მოიანგარიშა.
გათრეულა ზირველი დღიური გუ-
თნის გამართვის დრას, რე-
მედიც გუთნის დედას ეკუთ-
ვითხლემა გარტემს. [ვნის.
გათხორცვა გაუფანავა წყლისა.
გაიმ ქართველთა კერში ვერცხლი-
სა, რამედი აღმართა აზომ.
(ქართ. ცხოვ. I, 28).

გაკრულვილი კაკალი წენგა
მოძორებული კაკალი.
გალაღვა გარეკვა.
გალახული ღვინო გზისგან გა-
ტენილი, ძალა - გამოლეული
ღვინო. [სარეცხისა.
გალივლივება წყალში გავლება
გამარჯვებული დღიური კარგი
გუთნულის დღიური.
გამოზზინება ზერანგის ამხანაგის
ჩაძრობა.
გამოკემსვა გამოემსვა, გამოკერ-
გამოლასტული შშიერი. [ვა.
გამომარყუშება თაკის რკალად
გამოხსნავა ბოლთში (წვერში).
გამორჩენა შემოსავალი, დაჩენა.
გამოტვინება, ული ტკუა გა-
მოლეული, ტკუა თხელი.
გამოჩერჩეტებული გამოსულე-
ლებული, უტვინო.
გამოჭეკვა გამოწოვა.
გამოხურდაღება წვრილზედ და-
ხურდაღება.
განარცხვა, განარცხული სხ-
ქონლის და ფრინველების ტან-
ში გახსნა, გაფადრათება.
განერა
განმარჯობა
განცემა გაცემა.
განცვიფრება გაკვირვება.
განწყრომა გაწყრომა.
გაპა ჰყვა ხელების გაშლა.
გაპოხვა ქონის ან დუმის წასმა.
გაუუუვა გაულებსა.

- გარდაბოსი** შვილი ქართლოსისა, გმირი, აღმაშენებელი გარდაბანისა (ქართ. ცხ. I, გვ. 19).
- გასახლვა, გასახლე** შკლავების გაურა სხსლებში, შკლავები გაუურა სხსლებს.
- გატიკნული** გამძღარი, გაბერილი.
- გათეცა** გატუნა.
- გატვრინვა** განაბვა, განუშება, გაუხუბა, კარინდვა.
- გაქირცვნა** კანის გაძრება, გალახვა.
- გაქლესილი** გასენილი, ზირში მსჯობარი.
- გალნიოშება** აწეწა საქმისა, გაუთავებლობა დაწეებული საქმისა.
- გაჭყობვა** ბევრი სხსმლის დაღევა.
- გაჩიოსი** გმირი, შვილი ქართლოსისა, აღმაშენებელი განიანისა (ქართ. ცხ. I, გვ. 19-20).
- გაცი** ქართველთა კერზი ვერცხლისა, რამელიც აღმართა აზამ (ქართ. ცხ. I, გვ. 28).
- გაძეილი** გატენილი.
- გაწყალბული** ხმარებისგან დაღეული, გატყეული.
- გაჭარვა** სინესტისგან მოსვლის გაფუჭება.
- გაჭეკნილი** გატენილი.
- გაჭიჭებული** დაბერებული, აბღეული მწვანელი.
- გაჭყობვა** უელთამდე ავსება.
- გახიწვნა** სხსლის გაღვება.
- გახვლება** გაძრება, გატყევა.
- გეზი** კვალი, სუნის აღება ძღლისგან.
- გენა** აღერსი ბავშვებისა.
- გველ-კუი** ზატარა კუ მკბენავი.
- გვიბძანე** სიმღერას.
- გზის გათავაზება** გაწილება.
- გლიმი** კრინტი.
- გმინვა** ტანჯვა.
- გნაცი** ძღლი, ღონე.
- გნიასი** ყივილ-ნივილი, ხმაურება.
- გოგვა, მოგოგავს** ჩქარი ნაბიჯით სიარული.
- გოგონა** ზატარა გოგო.
- გოგორა, გოგორობა** ცვრევა.
- გოგუცი** ზატარა გოგო.
- გოთაობა** გოთა ჯგონისა მოკაუჭებული, რამელითაც რიგსა სტეკენ.
- გორგოლა** ზატარა თვალი ურმისა, გინა გუთნისა.
- გორგოლაჭი** სხავაშუა ურმის თვალი.
- გორგომიჭველა** მთელი ღებების ხურჩხელა.
- გორდა** თახსი ხისა.
- გორზავალი** ხის ფენი.
- გოროხი** გამსმარი ტალხისი.
- გორხანა** საფლავი.
- გრიჭა** მავარი თისა.
- გულის აჩუყება** ცრემლების მოსვლა.

გულის გადმოქანება შეშინებს. გულის ძმარვა გულის წვა.

გულუბრყვილობა გულწრფელობა.

გუფთა-ბოზბაში ცხვრის ხორცის წვენი, რომელშიაც დაკეზილი და დასოროსლებული (დაკუნდავებული) ხორცია.

დ

დაბნევა დუგმ სა დუგმის დაკრება.

დაბოლოვება რადესაც ურმის ბოლო დასძლეოს და თავს მძლავ აიწვეს.

დაბოხებული დაბერებული, ხმადასქელებული.

დაბუხული ფრთა-ხამოურილი.

დაბუხული დაძრული ეინვისიკან.

დაბჯინება დაურდამა, დახაბრება.

დაგაზვა დაკაწვრა, დაკლევა.

დაგუგუნება ბუხრის შეკეთება ცეცხლისა.

დაგუამათოს დაწვევლა რჯულდადა დედა. [გადამდგართა.

დავახშმება მთვარისა მთვარე რომ ვახშმის შემდეგ ამოვა.

დაკარწახება ტანსაცმელის აწვევა.

დაკოყრებული გამაგრებული ან ადამიანის ტანზედ ან ხეზედ, დაბეკვილი.

დალაბანდი დღლი.

დამალი ექლის ჩამოსვლა.

დამპალი გაფუტებული, აუროლე-ბული.

დანაბრება დაურდამა.

დანანა კერბი ქართველთა, რომელიც აღმართა შეიკემ საუმარგ-მა (ქართ. ცხ. I, გვ. 33).

დანდობა, დაინდო დამაკება, დამაკდა.

დანდრაზა სქელი ადამიანი.

დაოსება დაქანცვა, დასუსტება.

დაჟარული დაზხარული.

დარანი სადაც მდინარეში თევზი იმალება.

დატკრეცილი დაწითლებული ღლები.

დაფაშრება გამომცხვარი ზურის გამომშობა.

დაფერცხვა დედლის დევნა.

დაფოლება ფასის და დირსების დაკლება.

დაფორიკება დაბთხობა.

დაქოქა (დაქოქვა) მომართვა.

დალაზული დაკაწრული.

დაღვრემილი დარდიანი, თავჩაღუნული.

დაყილება, ყიალი უთავბოლოთ სიარული.

დაყონება დაცხრომა.

დაყრდომა დახაბრება.

დაყურსებული გადამდნარი ვერცხლი.

დაშნა, დაშანი ხმალი.

დაშარტვა მაკრა შეკვრა.

დაჩოთინება სელის დარეკვ, ჯობნს.

დაცინცვლა დატუეებს, მოტუეებს. დაძახვა შემადხვს სიმღერისა.

დაწრწის უთავბოლოდ დადის.

დახე დახედე. [ბს.

დახლა-ბურთი სხვაჲშუა თამაშო-

დახლ კნილი ბრუდე, არა სწარე.

დედანი გუთნის ფთის უკანა ნა-
წილი.

დეკნა, დეკეული ახალი ძრასა.

დელამა ეველის ამოსადებად რომ
რქეს შეადედებენ.

დიამბეგო სიმღერასა. [ბათი.

დიდი შაბათი ვნების კვირის შა-

დიდრაჯობა დიდ-დიდის გაყო-
ლა, მათი შიბაძვა.

დიდ-ხუთშაბათი ვნების კვირის

დოდო გოგო. [ხუთშაბათი

დოზანა

დოლა ურქო საქონელი.

დორანი იღბალი, ბედი. [სსვ.)

დოჟ-დოჟი ნორჩი (მწვანელი და

დოშტოროლა ჩილიკას რომ და-
ჯდებენ მიწასედ გასაკრავად

დრემლა ცხვრის განავალი, ცურ-

დრკუ მზაკვარი. [ცლი.

დრუზვა, ვდრუზე დარტუმ, და-
ვარტუი.

დუბელა მზისგან გამთბარი წყალი.

დუბეში ნარდში არჯერ ხუთიანი.

დუჟი ბნედიანს რომ მოსდის ხელ-
შე ფურთხი.

დუთკო აბურცებული, დასიებუ-
ლი თითი.

დუფანჯი ნარდში არჯერ ხუთიანი.

ე

ებო ერბო.

ელეთ-მელეთი მეტის მეტი სურ-

ელთი ერთი. [ვილი.

ელმოდა სტკიოდას.

ეტი ნაწილი ვენახისა.

ექანი მჟვარი.

ეჰიო როგორ არა! დიხს!

ვ

ვაჯანი ვარცლი. [ლბას.

ვანაჩრობა მეტი სახსრის უქან-

ვარანჯი ზამთრის თბილი ღამე.

ვარიკელა კურდღლის მოზრდი-
ლი ბაჭია.

ვარსამატი (ქართ. ცხ. I, გვ. 49).

ვახრაკი წყარო.

ვეეართელა ძალიან დიდი.

ვირგლა გაუთლელი, დიდი ტა-
[ნიანი.

ზ

ზაალა წაილო შემაწუნა, საქმე
გამიჭირა.

ზადენი ქართველთა კერბი, რომ-
ელი აღმართა მეფემ ფარ-
ნაჯომ (ქართ. ცხ. I, გვ. 34).

ზამათი დიდი თოვლი და წვიმე-
ბი, თოვლ-ტყვანი.

ზამინი შესამაგრებული ბოძი.

ზედადგრობა საყმასწვილო თამაშობა.

ზახრუმა, ზახრუმალა

ზედახროვა თავის მოურა ერთად.

ზეით-ქვეითად ყოფნა როდესაც კაცი უქეთობს და ღოგინათ კი არ არის ჩავარდნილი.

ზემქვრეტი დაუგვირგებელი კაცი.
ზი! ზი! ძაღლის გაბრაზება.

ზიზია ახალი, კარგი.

ზინათი სიმდიდრე.

ზოსტერი სარტყელი.

ზუზი მალაღი, აწოწილი.

ზურგულემა

თ

თავობა ასკილით თავების გარეკვა სახლიდან უველიერში.
თავანკარა ზირველი რამ, წმინდა, სუფთა.

თავრიელი საქალაქმე თავის განისა.

თავწვერა თავის ნათქვამი, კეზი.

თავხე რასედაც კოჭები აწევა.

თათარი ქართველებმა ზირველად უწოდეს ეს სახელი მონღოლებს (ქარ. ცხ. I, გვ. 344).

თათარი-ხნათ როცა ხორცი მოსარშვაში შევა, სასქარათ მოთათები ხელები. [ხარშვა.

თალია ერთი თამაშობა ხარდსედ, ჭანდრაკსედ.

თამელი მაგარი ხეა, რომელსაც დერძად ხმარობენ.

თანგი—ები ურძის საწური ნავის გასამაგრებელი ძირის ხეები.

თაობა ორმოცი დღე ახეული.

თარბე (თაიბე?) ესხანდელი ის-ზნია. [კროიკები.

თარგი გამოსაჭრელი მინუშები, ვითასაკი თახის თავხედ დასადგმულად რგულად მოხვეული ტილო.

თაფი სათამაშო კოჭის ზურგი.

თალარი დიდი ქვევრი საწინახლის მილთან. [ძირები.

თეგი გათიბული ბახხის მსხვილი თემელიანი კეთილ-საიშელო.

თეო ცხვრის ბინის კარშემო ალაგი, სადაც ძაღლები დარაჯობენ.

თერხვი ძრეული ქარიშხალი.

თვალ-ბუცუცა

თვალის კვრა თვალი ეცა.

თვალის მოტყუილება მცირე ძილი, წაძინება.

თვალსაზრისი

თვალსაჩინო

თვალის ცემა თვალი ეცა, თვალი ჭკრეს.

თიბვისა სიმღერა, რომელსაც ამბობენ თიბვის დრძს.

თიქმა-თიქმა გაქცევ სულ დაგთოლი თვალი. [გლეჯამ.

თონთლე შემოუსეფელი, რბილი.

თორნე (ქვაბი) მღვიმე, გამონაკვეთი კლდეში.

თოფური ალაგურდა.

თოქშ გაჩერდი, ვინს ეტყვიან.

თოხნისა სიმღერა, რამელსაც ამ-
ბობენ თოხნის დრას.

თრეულა ერთგვარი სიმღერაა.

თქეში გამდნარი თოფლი.

თხლის შექამანდი მუავე შეჭ-
თხორი [მანდი თხლისა.

თხრილობანი ძველი ნაშთების
თხუნელა [თხრა.

ი

იავნანა უმღერის წითელით ავად-
მუფოს.

იამინობა მშვიდობა, სიწინარე.

იანი (წასვლა იანი)

იბნა გარეუნილი, ჭკაი.

იერი შესეღულობა [თხეში.

ითაფა მიკრული გუნდის ჩავარდნა

იკუჭნება მდიდრდება, სარჩის
იძენს.

ინწუბა წუმზე ღორის ჩასაწოლი.

იქეშა ღორი დამაკლა.

იღნალი ქალაქისავით სავაჭრო დაბა.

იჩეჩება იქექება, იშმუშნება.

კ

კაბლო ზატარა ნაჭერი მიწა.

კაკა ხილი.

კაკანა აგვანი.

კაკანათი ძუის მასე ჩიტების და-

კაპოეტი მწვანე ქვა. [საჭერი.

კარნახობა ДИКТОВКА.

კატა პირს მეცა სხატათ დავრჩი,
შევევრთი.

კაჩო ბოძში შერტყული ზალო ჩა-
მოსაკიდებლად.

კაცუნა ზატარა კაცი.

კახოსი გმირი, შვილი ქართლო-
სისა (ქართ ცხ. I, 19).

კბილის შეეცრა დამე გარეთ
დარჩენილი საქონელი ნადირ-
მა რამ არ წახდინოს სავარ-
ცხელს კბილებს შეუკრამენ და
შეუღოცამენ.

კეღარო ქვეყანა, მხარე.

კეკემალულა ბავშვების თამაშო-
ბა, ერთი თვალს ხუჭამს და
სხვები იმაღებიან.

კენჩხო თავის სარტყელი.

კენჭობა ხუთი კენჭით თამაშობა.

კერეტანა კერატი.

კეწ-კეწი ახალი, უხმარებელი.

კვლობაზედ წილადობაზედ, მი-
ხედულობაზედ.

კვანწი თამაშობა, ტეკვაობა.

კვანჭილა, კვანჭლ ანი კოჭლი.

კვეკვერა ზატარა კვერი.

კვეცო კვერცხი.

კვენესამე ჭირიმე. [ძარღვიანი.

კვრივი ჩასხმული კაცი, მხარ-
კიკა ლოყაზედ ხელის მოცატუნება.

კიკინი უურებთან ჩამოშვებული თმა.

კილი ჩენჩო.

კინწი მოსწყდა დაიძინა, დათვრა.

კირა ასფალტი.

კისკისი სიცილი ქალების წმინდა
კიჭი კბილი. [სმით.

კლოჩები ტიტველა ბარკლები.
კნაწანი გავენეტა.

კობიკი ქალაქური ქამრის ბუშტი.
კოდა წყაროზედ დადგმული უძი-
რო კასრი.

კოთხუნჯი გონჯი, უხეირი.

კოკონაქია ჭიაკოკონობა.

კოკოტა რგვალი ნიუთი.

კონჩინა ქალაღდის თამაშობა.

კოპიტი შავი ფუელი, ხის სასე-
კოპინო [ლიც არის.

კოჟანდარი ნაბლარა შვილი.

კოჟრი, დაკოჟრება სელეპსედ
ბებერების ამოსვლა.

კოტა ШИПЪ.

კოტაკი ზატარა გარჯი.

კოტიობა იგივე ქართლული ლა-
ზარობა, კოტიობა მხოლოდ
ავღარში იცანს, რომ გამოი-
დაროს.

კოტიტი თითები მოკლე თითები.

კრასაული ღვინის სასმისი ბერ-
თათვის დღესასწაულებში.

კრივი მუშტით შეტაკება.

კროკო საფრანა.

კრუნჩხი გაცხვეების შემდეგ ერ-
თად დახრებული თავთაკები.

კუმი ქალს რომ წესიერად არ ექმ-
ნება ასო, ქალაბიჭა.

კუმხალი უურძნის მტევნის კლე-
ტოზედ გამოსხმულები.

კუნაპეტი ძლიან შავი, ბნელი ღამე.

კუნტულა ზატარა ჩურჩხელა.

კუპრიელი საქალმე ძველი რუმ-
ბისა.

კურკამძვარა ჭანჭურის გვარია.

კუტალი ხის ლიტრა ლუღიანი.

კუტი ფლაგო

კუძენი უურძენი.

კუჭვნა შენახვა, დამაღვა.

კუხოსი გმირი, ძე ქართლეთის
(ქათ. ცხოვ. I, გვ 19).

ლ

ლაბიკრი ბანის ზეთი რამდენიმე
რიგი კედლისა გარშემო.

ლათია ზღაპარი, არაკი.

ლამუნი, ელამუნება ტრფია-

ლაპრი მუნა. [ლევა, ალერსი.

ლაჟუჟი ცოტათი მძმუა.

ლაკარტანი გათხლებული ადამი-
ანი, ჩამომხმარი.

ლართხა თხელი კაცი. [ზედ.

ლაფა ტკბილი დასასხმელი საჭმელ-

ლაფათა ღავაშის დასაკრავი ჩა-
ღით გავსილი ბაღიში.

ლაქლაქი უბრალოდ ღაპარაკი,
უბედობა.

ლახტობა ყველიერში ღახტით
თამაში. [ღება.

ლელეჩი როდესაც ცხელი გაცივ-

ლელვერდი მოქნილი სახრე.

ლიცლიცი ძლიან სამსე.

ლოდა დიდი ბაღია.

ლოდაკი მომცრო ბადა.
 ლოფლოფი უნაჭუჭო კვერცხი,
 რომელსაც ზოგჯერ დასდებს
 ხელმე ჟათამი.
 ლოღვნა ზანმაცად ჭამა.
 ლუტი უსახლკარო, უქონელი.
 ლუყუარტი ღვინო მომბალი
 ლუყურტი [ღვინო.

მ

მაზალო კანტა, სსანამოვნო.
 მამაკალია წვრილი თეთრი ლო-
 ბიო, გრძელ-ზარკებიანი; ორ-
 ჯერ ისხამს.
 მანეული ვაზის შესაყელი წნელი.
 მარაგინი თბილი ღამე.
 მარტია კაჭკაჭის ბარტე.
 მარქათა შოლტი ტყავი.
 მარქათა ტივის ხეები, რომელე-
 ბიც მოფონებულადა აქვთ ტი-
 ვებს მობმული გვერდებზედ.
 მარქათა შოლტი ტყავი (ზღაბ-
 რებში გვხვდება).
 მასტაკი მირონის მოხარშვისთვის
 ხმარობენ. [გული.
 მარჩენელი შემხანველი, მწრუნ-
 მასმორი ღითონის მანგალი ცე-
 ცხლისთვის.
 მატანტალა მარტის მონაკები,
 უსაქმოდ მოსიარულე მარტი
 — მატანტალა.
 მატყუა მაჭანკალი.

მაქნისი ვარგისი. [ცაფლა.
 მალალ ფარდებში დიდ-დიდის
 მალია თვალთმაქცობის სწავლა.
 მაყრული საქარწილო სიმღერას
 მაყრებისა. [ბული.
 მაშარაბი ხილის წვენი მოდულე-
 მაწიფრობა უყათიანობა.
 მაჩანჩალა
 მაჭატელა ენა კაჭკაჭა.
 მელეური ფეტვის ათეული.
 მერტყვილი ქუსლი.
 მეტიჩარა არა მკითხე მიაბე.
 მზგეფსი როდესაც ოთხშაბათ-ზა-
 რასკებს ხსნილია (СПЛИШНЯЯ).
 მზეუჭვრიტა ღიღიფარა, ნინოფი.
 მზის გადაწვერა მზის ჩასვლის
 მოახლოება.
 მიატანა დაეწია. [მოკიდება
 მიზეზ-მიზეზ მიზეზიანობა, ჩა-
 მიზეზვა დაბუზულად სიარული.
 მიკიოტი შავი ფრინველია.
 მიკოსება მიკვრა, მიწება.
 მიპრიანა შემეწია იღბალმა.
 მისხის-მისხი შორეული ნათესავის
 ნათესავი.
 მიქვავება, არა მიაქვაფია რა —
 არა აქვს რა, მიაქვავე — მი-
 მიჩქმალვა მიმაღვა. [უბღე.
 მიჭყამალაყი კისერზედ გადაბრუ-
 ნება. [ფობა.
 მოარული გადამდეები ავადმყოფ-
 მოგუდული ღვინო უჭაჭოდ და-
 ენებუდი.

მოიდა მოვდა.

მოკვინტლა მოჯადოება.

მოკურცხლვა მოძურწვა, გაქცევა.

მოლეული შინაური ფრინველი რომ კვერცხის დებას დასტობს.

მოლი გაზაფხულის ზირველი მწვანე ბაღასი [ტელეზა*].

მოლოპრა ხის კანის გაძრობა, მო-

მომცვრევა როფლის შემდეგ ვენახში შერხენილი უერძნის

მოყურვა [ძებნა.

მოლუშება მოდრუბლვა.

მოჩხირული წამოზღილი.

მოჩხრეკა თონისა თანეში ცეცხლის გაჩხრეკა.

მოცადი (საქანელი) — წვრილ-ფენი საშენებელი საქანელი.

მოცი მთის შავი მცენარე.

მოძურწვა მოკურცხლვა, გაქცევა.

მოხმურული მოდრუბლული.

მოხრაჭული მოხრაკული.

მოჭტორიკი ჯანსაღი, საქარწინა.

მოჯარვა კარების მოხურვა.

მოჯარი ადიდებულ მდინ. რეს რომ მოაქვს მოგლეჯილი ხე.

მუმლი მუხასა ქართული სამხედრო მარშია.

მურაკი კვინჩხი.

მურვაყიანი ღვინო წმინდა ღვინო, გაუსავებელი.

მუშაკი მშრომელი.

მუწუწი რამეს სიეგარული: ღვი-
ნისა, ქალისა.

მუჭური ხუკუნება

მცხეთოსი შვილი ქართველთა მათ-
მათავრისა, აღმშენებელი მცხეთისა (ქ. ცხ. I, გვ. 19).

მძევალი ღაფი კვერცხი საბუდრისა.

მწერი ერთ გვარი თევზია

მწიფობის თვე ღვინობის თვე.

მჭად-პურა სიმინდის და ზურის ფეჯიდის ნაცნობი.

ნ

ნავროტი საძოვარი ბაღასი.

ნაირი ჩვენ წინაზართა სხელი

ნალფანა ძველი ნახშირია.

ნალფანა ცხენის ძველი ნაღისა-
კან გაკეთებული ნაღები ხარ-
კამბუქისთვის.

ნამქერი ქარისკან მიფრედი თაფლი.

ნამჯოპი უანის ძირი, რაც დარ-
ჩება მოძვის შემდეგ.

ნანდობი მონდობილი

ნანინა აკვინის სიმღერა.

ნანოფირი მსუეუჭვრიტა, ნინოფი.

ნაპატვიარი წინათ გაპატვიებული,
სასუქ დაურილი.

ნაჟური რაც შეგდებულ წყალს გა-
უვანავს.

ნასმურტლი ცომის მოხეღის შე-

*) ვურიაში მოლოპრას ქათვის მოხდას ეძახიან რამე საგნის მოხარ-
შვის დროს.

მდეგ ხელებიდან მოშორებულ
 ლი მიკრობილი ცომი.
ნატეხარი ჭურჭლის ნატეხი.
ნაღვაწ-ნადაგი ნაშრომი, შეძენი-
ნაყარ-ნუყარი ანარხევი. [ლი.
ნაშე შლამი. [ხტი.
ნაწილოვანი ხატი ნაწილებიანი
ნაჭყაპურტები შინაგნეულების
 (ნაწილაკების) დაფრეინება.
ნახალი დახალული.
ნება ნელა.
ნესტი სისველე სახლში.
ნუკბარი ახალი ხილი, სსსიამფ-
ნუნუ ღვინო. [ნო რამ.
ნწალი წყალი.

ო

ოდა მოჯამაგირის საწოლი ადგი-
 ლი ბოსეღში*.)
ოდორგელა ხეხრე, გაუთლელი,
 მოხეშავი.
ოკრო-ბოკრო ოღრც-ჩოღრც.
ოლი ორი. [ამბობენ.
ორი ყრა, სამი ყრა - უაგარზედ
ორკოპე გოგონის ხაზარი.
ორმოლობა საბავშვო თამაშობა.
ორპირი გალობა ორ გუნდათ
 სიმღერა.
ორტოტად ორად შეკეტილი თ-
 კი, ქამარი. [ტოტი.
ორყეყელი წველიად წასული ორი

ორშიმო ეელიანი გოგონა, რამ-
 ლითაც სწნახლიდან ღვინოს
 იღებენ.
ორხელა უღლის გუთანა.
ოქოქა უღელი ხართ სამუშაო
 გუთანა.
ოჩხოსი ქე მცხეთისის, მან
 ადაშენა ოძრე (ქარ. ცხოვ.
 I, გვ. 20).
ოხითა ტრამარი.

პ

პანაგია მღვდელ-მთავრის გულზედ
 საკიდი ხატი.
პაპაპა! რა კარგია!
პაპუი თხელი თოვლი. [უვნილი.
პაჟარნი ღოთი, გაქსუებული, გარ-
პარასევი ზატიცხანთა ჯვართა ჭა-
 ერში გამოცხადება და სსწა-
 ულები (ქ.-ცხ. I, გვ. 169).
პარპაშობა დიდების მიბაძვა, ა-
 ზარტავნული ცხოვრება.
პარტალი თეთრი ურძენი დიდ
 მტევანა, ზევიდან ყანგისავით
 მოკიდებული აქვს.
პაჩი კაცნა.
პელაგონი, პელელო ზღვა.
პილი შირი.
პირის კითხვა გამოკითხვა, ში-
 რობის გაკება.
პირკატა მეცა სასტად დაფრხი.

*) იმერეთში და გურიაში ოდა კარგი საბატონო სახლია.
 რედ.

პირ-მუცელ-მიდგმული მალე
 დასწოლი ქალი.
 პირღნიოში ებადია, ღაზარაკში
 თავდაუჭერელი.
 პირშავი უზირული კაცი.
 პოზანი სადი ხილი.
 პოსლიკა თავ მოტეფებილი.
 პრაწა-პრუწი

ჟ

ჟამთა მჭვრეტი ღრისა და გა-
 რემოების მიმხედველი.
 ჟვალმატი სხვა და სხვა ბაღახი არე-
 ჟოქო ცუდი ღვინო. [ული.
 ჟრჟუ დაბუეებული ასო.
 ჟრიაშული
 ჟუჟვა ჟღერა.

რ

რათა ხანია რამდენი ხანია.
 რამე-რუმე სხვა და სხვა ნიუთე-
 ბი, ამბები.
 რევმა ნაკადული, ხილთი.
 რთვლისა სიმღერა უერძის მ-
 კრეფის ღრის.
 რიკი ორკაზიანი, რომელსაც ცხენს
 უკეთებენ, რომ ნახირში არ
 იბინას.
 რისხება, დარისხება დღესასწა-
 ულის წინა საღამოს ზარის
 ჩამოკეკა, რომ უქმე არ გა-
 სტეხან.
 როდინი და მისი როკი
 როჭიკი ჯამაგირი, სასუიდელი.

რუბი თექვსმეტი ფარა.
 რუხ-რუხი ღორის ღრუტენი.
 რჩოლი წნელის ზატარა რგოლი.
 რცხალი დასვენებული მიწა.

ს

საავათო გადადებული სარჩო თა-
 ვის მოსარჩენათ, საუბედურ-
 დღეთ.
 საბედო ბედისგან მონიჭებული.
 საგერისთო ზედაშე, შენახული
 გერისთობისთვის.
 საგერო ზედაშე გერის დღესასწა-
 ულისთვის.
 სადაგი დღე უბრალო დღე.
 სადევარი სათევზათ დაწვევტი-
 ლი ტოტის სიგრძე.
 საზუზარი ფაქიზად სახმარი.
 სათახვე სადაც სცხვარებენ თა-
 ვანი, თახენი (ბირჟი).
 სათული ზატარა ცუდი, ნაჯახი.
 სათხრილაღვი ყორის გარეთ და-
 ტეებული მიწა ყორის შესა-
 კეთებლად.
 საკოკე სახედარზედ გადაკიდული
 სამ კაზიანი ხისა, რომლებ-
 შიაც კაკებსა სდგამენ.
 საკუარლილიანები — ხევსურები
 უწოდებენ რუსებს.
 სალაფავი ოთხფენთათვის საჭ-
 მელი წყალში გახსნილ სი-
 მინდის ფქვილისა.
 სალხინო მუხლი ორსულ ქალს

29418

დალცამენ ხალხი: „ღმერთ-
მა სალხინო მუხლი მოგაყრე-
ვინოსა“.

სამერცხლე ევანგელად გასსვლე-
ლი კარები.

სამკვდრო კვდრის სმარსი იუული.

სამღვთო ამქრები გადაინდიან ხო-
ლმე და სოფლად გლეხებიც.

სანა აღშენებული.

სანაყრე საჯდომი, ნაწყლი.

სარისტა მოხერხება, გამჭრინასო-
ბა, გამოცდილება.

სარმა იესის გამოკვრა ჭიდაობაში.

სარკისობა სარკის წმ. გიორგობა.

სასტი ბრძანება.

სასულე სარემელი, ივარტოხკა.

სასუსნავი შესატყმელი რამ, უფ-
რო ტუბილეული.

სატალახო წასვლის დროს რამ
ღვინოს დააღვივებენ სტუ-
მარს.

საშიობო ზედამე, შენახული შიოს
დღესასწაულისთვის.

საყენებელი სოფლები, რომლებ-
საც ღერძი უჭირამთ.

საცივი წყარო.

საცივი მყავე წვნით შემზადებუ-
ლი საჭმელი (ფრინველი).

საწიფელო ცოტ-ცოტა საფეკავის

სახლიკაცი [დაფქვა.

საჯოხე ხბო ან ძროხა, რომელ-
საც აძლევენ საქონლის მო-
ზიარეს სახეჭად.

სიავი ტაშტი, თასი.

სიბანი მარჯვენა ბეჭი ცხვრისა ცრი
წიბთით და თირკმელებით, რა-

მელსაც მლოცავნი მღვდელს
სიმბოლო ნიშანი. [აძლევენ.

სინაგოგა ებრაელთა საღატავი.

სირი რივი.

სირონი სმანი.

სირსიტი ქუდას ქვეშ დასახური.

სირჩა გაძევა.

სისხამ დილით რიყრახუკად.

სიურმის შვილი უფროსი ვაჟი,
ზირველი შვილი, თავანკარა.

სიცვილი სირცხვილი.

სენირიანი მუსტოფი. [ჭამა.

სლაფვა ოთხფენისგან სალაფავის

სუბათ სუბმუქად ჭამა ახალ გას-
სნილებაზედ.

სუზანი ლურჯი სუფრა.

სუნდური დობე-უარეში დატო-
ბული სარწყავი წყლის გას-

სუფრული სიმღერა. [ვადი.

სუხსური დიდი ისვი.

სხვენი გადახურული ბანი.

სხირტლი ნერვის სარის ანასკეპი.

ტ

ტაატი ბავშვების იესის ადგმა, სა-
რმაცად იესის გადადგმა.

ტაბლა მიცვალებულთა მოსასხენე-
ბლად მომზადებული.

ტავარნა ურმის თვალზედ მიკრო-
ბილი ტაფასი.

ტანტალო ბურთაობაში გაქცევა.
 ტამაზლუხი საშენებელი საქონელი. [ნი კიბე.
 ტანტრა დასადგმელი ოთხ ფუნია-
 ტაპტაპა შეუგნებელი მოუხეშავი.
 ტაპ-ტაპ დედალს ეტყვიან და ჩა-
 ტარაკუჭა მეტიხარა. [ჯდეზ.
 ტარიგი სეფისკვერიდან ამოჭრი-
 ლი კრავი.
 ტატანი, დაუტატანა
 ტაფამწვარი ებოგვერცხი.
 ტერეფა სნეული საკლავი ურბეში.
 ტინგიცი ჭკუა ნაკლები, ხეზრე.
 ტკრიაცი სიცილი.
 ტლო სელმარტო ბიჭი.
 ტლოკები ტიტველა ბარძაყები.
 ტლუკი ფინთი, სუფელი.
 ტოლუმბაში თამადა. [ლი.
 ტოპვა წყალში ან ტაფასში სიარუ-
 ტორვა, დატორვა—დაწინვლა.
 ტორიკაობა
 ტორლიალი აღვენებს.
 ტრახკანა ბატის ფთისგან გაკე-
 თებული საბავშვო თოფი.
 ტრუბუცა ცუდლუტი, გაქნილი.
 ტუკი სამ კვირტზედ გასწლული
 ვაზი.
 ტყუპა ერთგვარი ჭანჭური, რა-
 მელიც მიტყუებულ ხილს ის-
 ტყუჭი ქაღის ასო. [ხამს.

უ

უიმე?! ვაიმე?!
 უკინე, მიკინა, უკბინე, მიკბინა.
 უმარტისოდ უდროთ დამაკებუ-
 ლი საქონელი.
 უმრნკველი საკვერებელი.
 უნიათო უმოსაზრო, ძალა გამო-
 ლეული.
 უუმაუური *)
 ურდუმი საყვავე.
 ურმანი დაბურული ღ გაუვადი ტუე.
 ურმული სიმღერა.
 უსანათო ღარიბ-ღატაკი.
 უსანეთობა **)
 უსუფი ძმას ზღაბრული გმირის
 ურამანისა.
 უტნალარი ერთგვარი ცურაობა.
 უფლოსი ძე მცხეთოსისა, რა-
 მელმან აღაშენა უფლის ციხე
 და ურბისი (ქ.-ცხ. I, გვ. 20).
 უღელა ოცი დღის ნახნავი გა-
 ზაფხულისა.
 უღრანი ხშირი, გაუვადი ტუე.
 უჩინმაჩინის ქუდი — ქუდი, რა-
 მელიც უჩინარადა მხდის კაცს.
 უჩმახი
 უჩმაჩური უხეირო კაცი.
 უძლები ოსული.
 უჯიათი ჯიბრი

*) ავი სული, რომელიც კაცს აჩიობს ძილში. რედ.

**) უსანეთის ეკლესიის დღეობა გორის მაზრაში, მეჯვრის-ხევის მახლობლად. რედ.

ფ

ფააფუ დაიკარგა. [ლალი.
 ფათა კონჩინას თამაშობაში 2ნ ქა-
 ფალანგის კარები ზატარა კარე-
 ბი ალაყაფის კარებში, ან მის
 გვერდზედ.
 ფანფალაკი — რასედაც ღირდი-
 ტია გუთნისა.
 ფანქარი კაღმის ტარი.
 ფარა-ფარა დაგლეჯილი ტანსაც-
 ფართი-ფურთი [მელი.
 ფაუხა კოჭლი.
 ფაშრდება პური მალე ხმება.
 ფაჩუჩი ნიშანი, რომელსაც შეაბა-
 მენ ხელმე შინაურ ფრინველს.
 ფაჩუჩი ბავშვის ფენსაცმელი რბი-
 ფაცი ხელი. [ლი ტუაფისა.
 ფაციქი თხლად დაწნული ღობე, ანუ
 შეიქარა აბობა. [საბძელი.
 ფეტვის მჭადი ფეტვის ფქვი-
 ლისგან გამოცხობილი წი-
 თელ მჭადა.
 ფეფები ფეხები.
 ფეხზედ მოხდა, მოვიხადე —
 ავადმყოფობის ატანა ფეხზედ.
 ფეხაკრფით უხმაურთ სიარუ-
 ფეხუცვლელად*) [ლი.
 ფთილა ბამბის დახვევა თითის
 ტარზედ სამკითხათ.
 ფიფია ლობიო, წვნიანი საჭმელი.
 ფილთა-ქვა

ფისო კატა.

ფიფინა დაირის საყდარუნებელი.

ფიჭა

ფლანი ესა და ეს.

ფოლორცი ზატარა ჩავარდნილი
ადგილი.ფოლოცი ქალი სუმბუქი უფთა-
ქტევის ქალი.ფრანი ფრიალა, ჭვარში აშვებული
თხეკუთხი ქადალი, რომელ-

ფრე წყარო. [საც კუდი აბია.

ფსონი აუყვანელი სათამაშო ქა-
დადეები, რომლებიც დამრი-

ფსტა [გებელს დაჩქება.

ფუა ხაშხაში.

ფურჩი ნაკლულევანება.

ფსტლობა სიმიანდის ტარობის
მომტვრევა.

ფუფალა უფალი, ღმერთი.

ფუფუა ტკივილი, ნატკენი.

ფუჩეჩა სიმიანდის მომყვან ხალხს
უწოდებენ.

ფუჩინა ხბო, ძრახა.

ფქილი ვავილის მტვერი.

ფშენეტი ზარაშკატი.

ფხოჭნა ხელით ან ფაცხითა მ-
ფხოჭვა დედამიწისა.

ძ

ძალადო უსათანად დამოქცმანდი.
ძალდეველი ქართველი.

*) დაუძვრელად ადგილიდან.

ქანქური ტყუილ უბრალოდ ტანის რწევა.

ქარატა ჭიქის კრიალცხანი.

ქარაზოტი დიდი ქარი, ქარიშხალი.

ქარბუქი ქარი თფულით.

ქართლოსი მამათ-მთავარი ქართველთა, რომლის საფლავს ქ. ანძაში თაყვანსა სცემდნენ ქართველნი (ქართ. ცხ. I, გვ. 19).

ქარი დიდი აქვს ათას თუმანს.

ქასური გაჭკრა ლაქუცობა დაუწეო, თავი მოუქონა.

ქაფიანი ორნახადი ანაყი.

ქაში ფეტივის ფაფა რძით.

ქვანარშია ძუნწი.

ქაჯან! - ქალური ადერსი.

ქილი მონასტრის განყოფილება (სკიტი).

ქინდვრა თავს ჭქინდრამს.

ქობინო სარეცხის სატეპეჯა.

ქონგური გაღავნის ანუ კომკების წვეტიანი კბილები.

ქუბი გასუქებული დღრი.

ქულკანა სიმინდის მჭადი.

ქურდ ბაცაცა წვრილი ნიფთების მზარავი.

ქუქა—დედადს ეტყვიან და ჩაჯდება.

ქუქი, ჩაქუქლა ჩაჯდა.

ქუცუნა გოჭი.

ქუშტუნი ბერვა.

ლ

ლადვრა ექლის გამოჭრა, დაკვლა.

ლადა-ლუდა კელიან-ქვიანი ადგილი.

ლდინი, ლდინამდის ჩაჭყვა

ლენძელა ფესვებ ტკბილი მცენარეა და სჭამენ.

ლვტიკელა (იმერლებს უძახიან).

ლნავილი უსეირო სიმღერა, ლაზარაკი.

ლრინაცელი

ლუნწი წუწურაქი, კრიახგი.

ლურლუტი გუფხათსრობილი კაცი, ქვეშ-ქვეშა.

ლჯოლი გვერძე გასდელი კბილი.

ყ

ყაბაზი მეზურე.

ყაბათ განსე, საღვათად, ფართოდ.

ყადიმი ნიადგი მიწისა, მაკარი მიწა.

ყავრული ყავრის სასურავი.

ყავ-ყავი კაცი მევირადა, უბაღია, მოდავიდარაბე.

ყათარი რამდენიმე კვადი გაღარგული მცენარეებისა.

ყაიდა, ამ ყაიდაზედ ამ გვარად, ესრეთ.

ყაირი საქონლის ნაღების გაცვეთილი ლურსმების გამოტყვლა.

ყალია დღრის ხორცის წინის ჩინითმა.

ყალთანი გარემოცვა მტრის სი-
ყამა ხანჯალი. [მაგრისა.

ყაპუპი უვითელი ფრინველია, თუ
ზირ-გამოურეცხელი კაცი და-
სძლია, ზირი აუურთადდება.

ყარამანი ზღაპრული გმირის სა-
სელია.

ყარყანი წყლის ანუ ღვინის მ-
დალ ექლიანის ტურტელი.

ყასავათი ყაირათი.

ყაფანი

ყაყიტა

ყეყე ყეყე, აბოეტი.

ყვანა ჭინთვა.

ყვანალია ყვავის ბარტყი

ყიალი უთავბლად სიარული.

ყიფი რბილი, ღუნე.

ყინწი მოსწყდა ძალა გამოელია.

ყიყლიყო მამლის ეიფილი.

ყლაჭანი დაუღეჭვად გადაულაზა.

ყმებოლა იყეუებოდა.

ყმენდა დიდი ლუკების ჩქარ-ჩქა-
რა ულანვა.

ყორლანი სჰანი.

ყორყი მსხვილი კენჭები.

ყოყორი

ყორი მოჭიდავე ცხვარი.

ყრა ორი ფრა, სამი ფრა ყავარი.

ყრუჩუნა ერუ.

ყურთაგლეჯა თამაშობა ბავშვე-

ყურთუკი გერმა. [ბისა.

ყურყურა თავის საკბილო, ადგი-
ლად მოსატყუებელი.

ყუჩი სისუსხე (ზამთარს ყუჩი მ-
სტყდა).

ყურწაგდებული დაუღევარი.

უ

შავი ორშაბათი დიდმარხვის
ზირველი კვირის ორშაბათი.

შავ-კაკალა—ამ მცენარის ნაყო-
ფი საოფლეს წამალია.

შავლეფი მხიარული სიმღერაა.

შავტრუნა შავგვრემანი, შავი.

შაითანი ეშმაკი.

შალთა რკინის სამარგლი ბოსტ-
ნისა.

შარი ამაღლებული მიწა ბოსტან-
ში, რომელსკედაც რაკსედ
გადარგულია მცენარეები.

შეგებება დასველდა.

შეგვგათ წითელ-წითელი—ცი-
ციანთ სიმღერაა.

შეთოხვლა შექმა, გადაულანვა.

შეკაზმვა ღობიოს შენელება.

შემობერვა მუცლისა საჭმლი-
საგან.

შემორაგული შემოდობილი, შე-
მოხლეული.

შემოხლა ორი ნივთის ერთმა-
ნეთსედ მიტრემა.

შენავარი მძიმე გამწევი საქანელი.

შეოკება

შერეკილი ჭკუასკედ შეშლილი.

შერწყული ფლავი

შექსუება შელევა.

შეშუტი უოველ გვანო კასასიდი
საქონლის გამოუღეულობა.
შეჩურთვა ძალით შედება, დაცობა.
შეჭანა შესკამა.
შიავი წერტილებით მოხანულობა.
შიგ გაწირვა თესლის ხადურა სა-
შიდლანსაში.
შიშლო შიშეკელ-ტიტეელი.
შლაპანი
შლევანი თავ-განწირული.
შოლტი ტყავი საქადამნეებათ და-
ჭრილი კძადა ტყავი.
შუაგი სეივანი.
შუ! კანკრდი ცხენს ეტევიან, შე-
შხივი წულის საქანი. [დექ.
შხიშხიპი შიშინი.

ჩ

ჩაბასილება თავში ჩარტემა.
ჩაბახური წულის საქანელი.
ჩაბურიება ტირილისგან ბავში
რამ ვეღარ ამოისუნთქავს.
ჩაილურის წყალი — ჩაილური
სოფელია და მშენიერი წუ-
რთა აქვს.
ჩაკენჭვა ამბის შიტანა.
ჩაკვდომა გაჯდომა ღაქისა, გა-
დაკიდება.
ჩაკვლა მწოლიარეს მკველა.
ჩაკოკლოზინება ჩაკემრელებს.
ჩალფაჩუნა უხეირთ, მოუხერსე-
ბელი, დანაგრული.
ჩამუმღვა ჩაფერფლა.

ჩატიტვა დაწეეგლა.
ჩაცეცხლვა გადაკვრა.
ჩაწიკწიკება წიკწიკით წერს.
ჩახუნა კოჭლი.
ჩახსაკრავი ზაჭიჭებსედ შემოს-
ჭირები ჩაფარში.
ჩერო ჩრდილი, ხის ქვეშ.
ჩეჩქი მოჭრილი სიმინდის ძირი.
ჩიკრიკელა ზატარა კაცი.
ჩილიკაჯოხობა ჯოხითა და ჩი-
ლიკით თამაში.
ჩინალე გენცვალე, თავშემტე-
ხეიე. [ში.
ჩიუი-პიუები თავშის ნაჭრები ხაშ-
ჩიტი ახალ გავლებულ ხუჩხელას
ღვენთი (წვეთი) რამ ჩამო-
გარდება სოფლე.
ჩიტის პური მტენარეა.
ჩიტიფაფობა ვეელიერში თათას
წასცხებენ ხაფოტებსედ და
ჩიტებს დაუდგამენ.
ჩიჩქვი ხორცი ნორჩი საქონლის
ხორცი, რამელიც მალე ინა-
რშება.
ჩიხოლა კძელი დაბამული ახა-
ლეუნი დედაკაცებისა.
ჩიხორა იუზავა. [ბული.
ჩილუტი დაფუეებული, დასუსტე-
ჩოკინა ზატარა ჩოჩორი.
ჩოლოფოთი მდუნებელი.
ჩოლხი გაცხეების შემდეგ ცხა-
ში დარჩენილი გაუღეწავი
თავთავები.

ჩორთის ჩამოგდება უთანხმოების, მტრობის ჩამოგდება.

ჩორუმცა წყევლას.

ჩორჩოტინა წნელის ზატანა რგო-

ჩოფურა ნაფავილარი. [ლი.

ჩოქელა სიმინდი დაბალი სიმინდი.

ჩოქმ გაჩერდი. ვირს ეტყვიან.

ჩუკუნება ОНАНИЗМЪ.

ჩუმა ქვაბი ჩუმთ არეის გამოსასდელი ქვაბი.

ჩურგენ თამაშობასში გოჭების მოტაცება.

ჩური თაშს და ეინუღს რამ მიყრის ერთად.

ჩქეფი გამდნარი თოფლი.

ჩხა მოჭრილი ტოტი ვაზისა ბეგრ მტყუნანი.

ჩხა ნაჯახის ჩამოსაკიდები გუთანსკედ.

ჩხინკელა ღორის განავალი.

ც

ცანგალა გოგონა სსთამაშა სიმღერა.

ცაცუნი ხელებით ფათური, შესება.

ცანი ცოცხი ან ფეინხი, რაზუდაც აბრეშუმის ჭია ზარკებს აბაშს.

ცია, ციცია ცეცხლი.

ციკი ღედის ასოს გამომშვერილი ნაწილი.

ციმციმათ ფთხილად აწევას სავნისა.

ცირა გასათხვავარი ქალი.

ცისმარე დღე უოველ დღე.

ციცირი გარეული ქათამი.

ცორინე — მოდიოთ, მოგროვდიოთ. აგანგალაში ნმარბენ.

ცრემლვა გაზაფხულსკედ გასნულ ვაზს რამ ცრემლი ჩამოსდის.

ცრუბენტელა სიცრუის მთქმელი, მკვეხარა.

ცუგო ძაღლი.

ცუგრუმელა ზატანა ტანის მარილიანი ქალი.

ცუცნა-კუცნა ზატანა.

ცხონდა გარდაიცვალა.

ცხრა ძველი თოფა: ერთი ცხრა, ორი ცხრა და სხვ.

ძ

ძან ძალიან, ძლიერ.

ძანჯაუი ავღრიანობა გაზაფხულს შემოდგომასკედ.

ძალთ ოდენა მრავალი.

ძგიღე სართული.

ძელქვა სკა (შექმ. თ. 30, მ. 37).

ძერაობა საბავშვო თამაშობას.

ძირკვი ხის ფესვები.

ძიძგილი ქათმების ჩხუბი.

ძიძგი-ძიძგი ქათმების წაქეზება ჩხუბის დროს.

ძიძიბები წვრილი მუწუკები, აბურტულუბი.

წ

წ—ამ ხმის ბავშვები ჩაუერთავენ სიტუვის ეგელა მარცვლის შემდეგ წინა ხმოვანი ასოს მითმეტებით: შეწენაწა (შენა), ქუწუღიწი (ქუღი), აწაბწაწაწო (აბაწა) და სხვ. კაწანკეწელიწი (კასკელი); თუ სიტუვა უხმო ასოზედ ბოლოვდება, მასინ ის უხმო ასოც მიემატება, მაგ. მიწიფაწარწარწარ = მიუფარწარ; მწოწაწალ = მოვალ; შეწენთაწან = შენთან; აწარჩიწილ = არჩილ; ორი უხმო ემატება: ვაწასტაწანგ = ვასტანგ.

წაგზება დაგტელება, წაგტელება.

წაკულაკი მწვანე ნუში.

წალიკა ბაღასია, თუ დაჩეხქვილი დაიდო ფეხზედ, კანს აბურცებს.

წამგზავრება გამგზავრება.

წანაშვა, წანაშული წალაშვა, წალამული.

წანდილი ხობბლის შეჭამანდი.

წაპწა ეურძნის კურკები.

წაწლობა ფშავლებში ქალ-ვაჟების ტრფიალი.

წეღა გამომწვარი შირიმის ქვა, რომლითაც ეკვლეისის განიერი თადები გადაჭყამთ.

წეროს თოვლი უკანასკნელად თავლი წერაჟის მონგლის წინათ.

წვერი ღვინისა ზიწს რამ შუშხამს.

წვრეტა, გამოწრუტა

წია, წიაწია წიწილა.

წიალი თრევა, ტარება.

წითელი პარასკები ვნების კვირის ზანსკები.

წინამო მაწაკი კავები, ფასადი.

წიოწობა ვინტ თამაშობას წავგებს იმას სირბილით ამოუსუნთქებლივ ათქმევინებენ ოწიო და ვიწიოწო.

წიპრანა ზატარა ჩიტია.

წკაპანი

წოპწობა წვეტისანი.

წოწიალი უთავბოლოთ სიარული.

წოწოქა ჭრინატელი.

წმახენა გელეს, თავს ვლება, ტრფიალება.

წრუბელა ურმის უბეს ავრავს ღერძთან.

წრუტვა, გამოწრუტა, გამოწრუტვა ძირამდის დაღევა.

წუწიანი თვალ-ცრემლიანი.

წუწურაქი კრიყანგი, ღუნწი.

ჭ

ჭაღა თხილის ევაღილი.

ჭანჭლები ევაგები.

ჭახა-ჭუხი

ჭრაჭარუჭი

ჭერეხი

ჭი თანხმობა, ზოგჯერ იხმარება

კითხვაში: შენი ქალი მივა ჭი
საუღარზედ?

ჭინკა*) ავი, მავნი, ალი. [კმ.
ჭიჭინა მომბეჭრებელი მოღაპარა-
ჭრიანტელა ტყემლის წყარგან და
მწვანოებისგან გაკეთებული
მუავე წვინანი.

ჭრიხვი მართვე შინაურთა ფრინ-
ველთა მოვარებელი.

ჭუკი ინდაურის წიწილა.

ჭუკჭუკი დაბალის ხმით საუბარი

ქულვა ფსმა.

ჭუჭუნა საქანლის ჭირი.

ჭყუტა უხეირო, მუავე ხილი.

ხ

ხაბაკი ბარგი. [ხახვით.

ხავიწი ფქვილის ფაფა ქანით და

ხათა ხათაბლა, განსაცდელი.

ხაკა ფხვნილი ნახშირი, ნახშირის
ნაკავი.

ხალთა ტომარა გუდისა**).

ხაო საქანლის ჯვადმეფობა, რა-
მელიც ბირში ეკვებისავით
გამაყრის.

ხარალი ხის ქერქი, რომლითაც
ვაზს ახვევენ.

ხარჩო მუავე წვინანი სორცისა ანუ
ფრინველისა ღამით.

ხახხასი

ხაშალი ხე გულ დამხალი ხე.

ხაჭილა ჭრელი ტანსაცმელი.

ხევა ხეში მიმდინარე წყალი, ხე-
ვის მდინარე.

ხელად აზ წამს, ესლავე.

ხელკული გუთნის ნაწილი, რა-
მელზედაც ხელი უვლიათ.

ხელის მიწვდენა შემწეობის მი-
ცემა.

ხენჭოფო კიბოს მაკარი ზურგი
ანუ კანი.

ხებრე გაუთლელი, უჭკუა.

ხეტიალი უთავბაღად სიარული.

ხეში, ხეშის სარტყელი ტი-
ლას სარტყელი.

ხვართქლა ბაღასია თეთრ ევაგი-
ლებიანი.

ხვიანდაგი წვრილად დახეული
თხელი ტყავი, ტყავის ძაფი.

ხვრეპა ХВРАТЬ

ხვრიშა მსხვილად დაფქული მა-
რილი.

ხითხითი სიცილი.

ხირია ურია, გღია.

*) გურულათ ჭინკა. რედ.

**) გურიაში ხალთა ბეწვიანი ტყავის არის, წინეთ ავღარში კა-
ქიან თოფს ჩამოაცმოდენ ჩახმახისკენ, კარგს დარში უკან ჩამოიკიდებდენ
გურულს ტანისამოსზე კუდივით. ეხლა ხალთას აღარ ატარებენ, მაგრამ
ხშირათ იტყვიან: ხელი ხალთას! ესე იგი არ გაბედო და არ შეეხო ჩემს
ხალთას, ჩემს საგანს, ჩემს ნივთს, ჩემს პირადობას, რედ.

ხისტაკი ირბი ჩავდებული ნაჭერი.

ხიჩატელს არა აბია რა სილს
აწა ასხია, უხილობა.

ხიჩი-ხიჩი ეელის გამოქტა, და-
კელა.

ხიწიწი ღუმის და ღორის სისუ-
ქნის გამოდნობის შემდეგ და-
ჩენილი ნახრაკები.

ხიხია ფინთი, განაფალი.

ხოკერი *) ბალმწარას ქერქისგან
გაკეთებული სანიღე.

ხორსი ჩხმხის მოსაშლელი.

ხოტბო ნაკავ ნარევი (ხარჯიანი)
ხორბალი.

ხოჭიჭი—რასედაც ბავშუს დაწვე-
ნენ სანამ აკვანში ჩაწვენენ.

ხრწილი

ხუობა უცხოობა, წეენა.

ხურგი გრავა გამოყრილი სარისა.

ხუსტარი წერილი.

ხუსხუსი მტირე სირბილი, მოკ-
ლე ნაბიჯით. [რანდა.

ხუშტარა (თუ ხუსტარა?) ზატარა

ხუხულა ზატარა ქიხი.

ჯ

ჯაათი ჯიბრი.

ჯავახოსი ძე მცხეთოს გმირისა
(ქ.-ცხ. I, გვ. 20).

ჯალლი ცხავში დარჩენილი გაუ-
ლეწავი თავ-თავები.

ჯამფილა რკოს ბუდე.

ჯანლი ნისლი.

ჯარფუზანა მხიარულობა, აინუნ-
ში არაფრის ჩავდება.

ჯაურა ზატარა ძირი თიფა.

ჯაქი შამანი.

ჯაყვა ზატარა დანა.

ჯეელი ხანღვანდა.

ჯიდა სიშტი, შუბი თოფისა.

ჯიკა ხანღი ეველის თიფა.

ჯირკუტანა კუნძი, დაბალი და
სქელი კაცი.

ჯიქა ძალიან დაქანებული დაღმარ-
ჯიქი ცური. [თი.

ჯლოყინი ჯლოყინით კითხვა, და-
ზარაკი.

ჯორცხენა კერძო ვინი.

ჯოჩი ჯახი.

ჯუგამი მუნათი, ევედრება.

ჯუკუტი, კუტი-კუტი — კრუსს
უძახიან ხოღმე.

ჯურდანი ქისა ფულის შესანახი.

ჯუჯულა ქათამი.

ჰ

ჰაი-ჰარად სანქარად, როგორმე,

ჰამ — გიგენ, გიგინამ.

ჰამრობა путешествие по мы-

шоромდე დაახ. [тарствамъ.

ჰოპუნა მკის სიმღერა.

ჰოროველა გუთნის სიმღერა.

*) გურულათ ხოკერა, ხოკერაჲ.

რედ.

TIPO-LITOGRAFIA REBESCHINI
DI TURATI E C.
OFFICINA CARTE VALORI
MILANO

413

5 545

" dzina 10+10000
" 1911-19135